МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Карпатський національний університет імені Василя Стефаника
Факультет філології
Кафедра української мови

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Культура мови та етика комунікації в освітньому просторі»

Рівень вищої освіти – магістр
Освітньо-професійна програма «Середня освіта (Українська мова і література)»
Спеціальність «А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)»
Спеціалізація «А4.01 Середня освіта (українська мова і література)»
Галузь знань «А Освіта»

м. Івано-Франківськ – 2026

Робоча програма навчальної дисципліни «Культура мови та етика комунікації в освітньому просторі» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань «А Освіта», спеціальності «А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)» за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Українська мова і література)».

Розробник: Грещук Валентина Василівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми _____ Деркачова Ольга Сергіївна

Схвалено на засіданні кафедри української мови

протокол 2 від 16.09.26

Завідувач кафедри _____

Схвалено на засіданні науково-методичної ради факультету філології

протокол 2 від 21.09.2026

Голова науково-методичної ради _____

Затверджено

Директор / декан _____

2026 року

1. Загальна інформація	
Назва навчальної дисципліни	Культура мови та етика комунікації в освітньому просторі
ПІБ	Ґрещук Валентина Василівна
Контактний телефон викладача	0506879363
E-mail викладача	valentyna.greshchuk@cnu.edu.ua
Форма здобуття освіти	денна
Статус навчальної дисципліни	вибіркова
Обсяг навчальної дисципліни	денна — 3 кред. ECTS, 90 годин
Курс (рік навчання)	2
Семестр	денна — 3
Форма підсумкового контролю	залік
Мова навчання	українська
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/7588
Графік консультацій	Упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу.

2. Передумови навчальної дисципліни

Методологія і методика наукових досліджень та академічна доброчесність, Сучасні підходи до методики навчання української мови, Педагогіка і психологія середньої освіти, Актуальні проблеми сучасної української мови: текстоцентричний аспект.

3. Анотація до навчальної дисципліни

Курс "Культура мови та етика комунікації в освітньому просторі" має важливе місце у підготовці магістрантів за освітньою програмою Середня освіта (українська мова та література). Він передбачає оволодіння здобувачами вищої освіти основних аспектів культури мовлення та етики комунікації у освітньому просторі, розвиток комунікативної компетентності майбутніх педагогів, підвищення рівня їх етичної взаємодії з учнями, ліцеїстами, студентами. Основну увагу зосереджено на особливостях усного мовлення та етичних нормах комунікації. Із метою забезпечення повноти комунікативного процесу та створення оптимальних умов для реалізації навчальних, розвивальних та виховних цілей, учитель-словесник повинен володіти усіма основними ознаками виражальних засобів мовленнєвого етикету та культури спілкування.

4. Мета навчальної дисципліни

Метою курсу є оволодіння системою комунікативних компетенцій та компетентностей, що забезпечують здійснення майбутніми фахівцями професійної комунікації на високому рівні, можливість самореалізації через вербальні та невербальні засоби комунікації з погляду педагогічної діяльності.

5. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК-1. Здатність до застосування знань у практичних ситуаціях професійної діяльності. ЗК-7. Здатність взаємодіяти в педколективі, налагоджувати міжособистісну комунікацію з учасниками освітнього процесу. ЗК-9. Здатність дотримуватись норм культури спілкування державною українською мовою та іноземною мовою. ЗК-10. Здатність поважати погляди представників інших культур, цінувати різноманіття та мультикультуральність, дотримуватися гендерної рівності, зважати на права людей з особливими потребами.
Фахові (спеціальні) компетентності
ФК-3. Здатність враховувати індивідуальні особливості здобувачів освіти, організовувати конструктивну взаємодію з учасниками освітнього процесу, забезпечувати функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища. ФК-8. Здатність планувати, організовувати і координувати діяльність колективу фахівців у галузі освіти, здатність до конструктивної та безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу. ФК-12. Здатність до усвідомлення національно-світоглядного, художньо-виховного, творчо-розвивального потенціалу української мови та літератури, вміння враховувати національні, етнічні, регіональні особливості освітнього процесу, формувати національно свідому особистість. ФК-13. Здатність формувати в учнів культуру академічної доброчесності, дотримуватися її принципів у власній професійній діяльності.
Програмні результати навчання
ПРН 1. Демонструє вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, фундаментальних і прикладних наук відповідно до предметної спеціальності «Українська мова і література» у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, вільно користується спеціальною термінологією в галузі української філології. ПРН 3. Використовує сучасні методики й технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості викладання і навчання української мови й літератури, демонструє вміння практичного застосування педагогічних інновацій у професійній діяльності. ПРН 8. Демонструє вміння забезпечувати конструктивну взаємодію з учасниками освітнього процесу, здатність діяти автономно і в команді, знає і дотримується умов функціонування безпечного та інклюзивного освітнього середовища. ПРН 9. Володіє мовленнєвою компетентністю з української та іноземної мов задля ефективної міжкультурної комунікації і підвищення професійного рівня, володіє методикою формування мовленнєвої компетенції здобувачів освіти. ПРН 12. Реалізує принципи індивідуалізації і диференціації в навчанні з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей учнів, забезпечує рівноправність (расову, гендерну, релігійну, політичну тощо) здобувачів освіти. ПРН 13. Володіє здатністю до самостійного та автономного навчання впродовж життя за індивідуальною траєкторією розвитку, визначає індивідуальні професійні потреби, шляхи покращення власної педагогічної майстерності, мотивує учнів до саморозвитку. ПРН 14. Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та вміння формувати її в учнів.

6. Організація навчання

Вид заняття	Загальна кількість годин	
	денна форма	заочна форма
лекції	12	—

практичні заняття / семінарські заняття	18	—
лабораторні заняття		—
самостійна робота	60	—

Тема	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	лекції	практ./сем.	лаб.	самост. робота	разом	лекції	практ./сем.	лаб.	самост. робота	разом
Значення мовлення в освітньому процесі. Зміст поняття “культура мовлення педагога”.	2	2	0	6	10	—	—	—	—	—
Комунікативні ознаки культури мовлення, їх роль у діяльності педагога.	2	2	0	6	10	—	—	—	—	—
Складові елементи техніки мовлення учителя-словесника.	0	2	0	8	10	—	—	—	—	—
Орфоепічні аспекти культури спілкування.	0	2	0	6	8	—	—	—	—	—
Лексичне та фразеологічне багатство мовлення педагога.	2	2	0	6	10	—	—	—	—	—
Мовленнєвий етикет як складова професійно-педагогічної комунікації.	2	2	0	8	12	—	—	—	—	—
Соціолінгвальна компетентність учителя у професійно-педагогічній комунікації.	0	2	0	8	10	—	—	—	—	—
Антиетикет у педагогічному спілкуванні.	2	2	0	6	10	—	—	—	—	—
Комп’ютерні засоби як інструмент професійно-педагогічної комунікації.	2	2	0	6	10	—	—	—	—	—
Разом	12	18		60	90	—	—	—	—	—

Поточний контроль

Тема заняття	Форми та методи оцінювання	ПРН	Рівень
Контрольна робота №1	Розробити кодекс етичної комунікації між учителем та учнем.	ПРН 1, ПРН 3, ПРН 8, ПРН 9, ПРН 12, ПРН 13, ПРН 14	A–F (100–1)
Контрольна робота №2	Пройти тестування на дистанційній платформі D-learn.	ПРН 1, ПРН 3, ПРН 8, ПРН 9, ПРН 12, ПРН 13, ПРН 14	A–F (100–1)

Самостійна робота

Тематика самостійних робіт	Форми та методи оцінювання	ПРН	Рівень
Контроль самостійної роботи	КСР передбачає аналіз мовлення вчителя (на основі спостереження під час практики).	ПРН 1, ПРН 3, ПРН 8, ПРН 9, ПРН 12, ПРН 13, ПРН 14	A–F (100–1)

Індивідуальні завдання

Тематика індивідуальних завдань	Форми та методи оцінювання	ПРН	Рівень

7. Критерії оцінювання результатів навчання	
Форма підсумкового контролю	залік
Загальна система оцінювання	Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://cfund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf). Кожен вид роботи оцінюється за 100-бальною шкалою. Отриманий бал в електронному журналі автоматично перераховується у підсумкову оцінку з урахуванням ваги цього виду роботи (множиться на відповідний ваговий коефіцієнт).
Вага оцінювання форм поточного контролю	
лекції	0
практичні / семінарські	20
лабораторні	0
індивідуальне завдання	0
контрольна робота	60
самостійна робота	20
Вага оцінювання форми підсумкового контролю	
залік	0

Шкала оцінювання	
Рівень	Критерій
A (90–100)	Здобувач вищої освіти демонструє глибокі системні знання навчального матеріалу, вільно володіє понятійним апаратом, здатний самостійно аналізувати, узагальнювати та застосовувати отримані знання у стандартних і нестандартних ситуаціях.
B (80–89)	Здобувач вищої освіти демонструє високий рівень знань навчального матеріалу, впевнено застосовує основні теоретичні положення та допускає незначні неточності.
C (70–79)	Здобувач вищої освіти загалом правильно відтворює навчальний матеріал, володіє основними знаннями та навичками, але допускає окремі помилки у застосуванні.
D (60–69)	Здобувач вищої освіти володіє базовими знаннями навчального матеріалу, відповіді є неповними, наявні суттєві неточності та труднощі у практичному застосуванні.
E (50–59)	Здобувач вищої освіти демонструє мінімально достатній рівень знань, відтворює лише окремі положення навчального матеріалу та допускає значну кількість помилок.
FX (26–49)	Здобувач вищої освіти не засвоїв значну частину навчального матеріалу, допускає грубі помилки, але має можливість повторного складання підсумкового контролю.

F (1–25)	Здобувач вищої освіти не володіє навчальним матеріалом, не здатний виконати основні завдання навчальної дисципліни та потребує повторного опанування освітнього компонента.

8. Політика навчальної дисципліни

Академічна доброчесність. Викладання навчальної дисципліни та взаємодія зі здобувачами ґрунтуються на принципах академічної доброчесності відповідно до чинних нормативних документів Карпатського національного університету імені Василя Стефаника:

- Кодекс академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2026/08/kodeks-akademichnoi-dobrochesnostii-karpatskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-vasylia-stefanyka.pdf)
- Кодекс честі Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2024/02/34-04-kodeksu-chesti-prykarpatskoho-natsionalnoho-universytetu-imeni-vasylia-stefanyka.pdf)
- Положення про систему забезпечення академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu.pdf)
- Положення про порядок розгляду повідомлень про порушення академічної доброчесності, застосування заходів реагування та оскарження Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/11/34-06_2022-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-ta-inshym-porushenniam-akademichnoi-dobrochesnosti-1.pdf)
- Процедура забезпечення дотримання академічної доброчесності Карпатського національного університету імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2024/05/pr.01.1.1-08_2024-protsedura_8_universytet.pdf)
- Положення про політику відповідального використання технологій штучного інтелекту (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2025/09/25-022025-polozhennia-pro-polityku-vidpovidalnoho-vykorystannia-tekhnolohij-shi.pdf)

Відвідування занять. Організація освітнього процесу здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf).

Неформальна освіта. Визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, здійснюється відповідно до Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Карпатському національному університеті імені Василя Стефаника (https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/24/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf).

9. Рекомендована література

Основна література

1. Абрамович С. Д., Чікарькова М. Ю. Мовленнєва комунікація : підручник. Київ : Вид. дім Д. Бураго, 2013. 460 с.

2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ, 2004. 342 с.

3. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача : навч. посіб. Київ : КНЕУ, 2005. 336 с.

4. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація : навч. посіб. Київ : ВЦ "Академія", 2006. 256 с.

5. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови. 3-тє вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2006. 367 с.

6. Грещук В. Формування патріотизму на заняттях з української мови засобами поетичного тексту та медіатехнологій. Освітні обрії. Івано-Франківськ. № 1 (62). 2026. С. 33-38.

7. Пономарів О. Культура слова. Мовностилістичні поради : навч. посіб. 2-ге вид., стереотип. Київ : Либідь, 2001. 240 с.

8. Сербенська О. А. Культура усного мовлення. Практикум: навч. посіби. Львів : Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2003. 212 с.

9. Стахів М. Український комунікативний етикет: навч.-метод. посіби. Київ : Знання, 2008. 245 с.

10. Шеломенцев В. М. Етикет і сучасна культура спілкування. Київ : Лібра, 2003. 416 с.

Додаткова література

1. Александрова В. О. Мовленнєва культура сучасної молоді. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2013. № 8 (ч. 2). С. 7–11.

2. Бабич Н. Д. Магія слова для всього живого: Мовно-народознавчі наукові студії Н.Д. Бабич. Чернівці : Букрек, 2012. 384 с.

3. Ботвина Н. В. Міжнародні культурні традиції: мова та етика ділової комунікації : навч. посібн. Київ: АртЕк, 2008. 252 с.

4. Васянович Г. П. Педагогічна етика: навч. посібн. Київ: Академвидав, 2011. 256 с.

5. Васянович Г. Культура спілкування педагога в системі moral'nih відносин. Вибрані твори : у 7 т. Т. 3 Львів, 2015. С. 372–385.

6. Винницький В. Українська акцентна система: становлення, розвиток. Львів: Бібльос, 2002. 578 с.

7. Войцехівська І. С., Ільєва О. П. Культура спілкування і мовний етикет. Вивчаємо українську мову та літературу. 2012. № 7. С. 29–34.

8. Гриб В. П. Постановка мовного голосу. Луцьк, 2001. 26 с.

9. Гриценко Т. Б. Українська мова та культура мовлення : навч. посіби. Київ : Центр навч. літ-ри, 2005. С. 9-37.

10. Грещук В.В. Патріотичне виховання молоді на поетичних текстах про війну. Українознавство та етнопедагогіка: витоки, становлення та розвиток шкільництва на теренах Прикарпаття: матеріали обласної педагогічної науково-практичної конференції / авторка ідеї та упорядниця Л. Максим'як. Івано-Франківськ: Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти; Навчально-науковий інститут українознавства Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника; Науково-дослідний інститут українознавства Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2024. С. 27–32.

11. Грещук В.В. Формування етнокультурної компетентності здобувачів освіти засобами поетичного тексту. Україно моя вишивана: етнокультурний та освітньо-виховний потенціал української вишиванки: зб. тез Міжнародної науково-практичної конференції, 16 травня 2024 р. Київ: Грамота, 2024. С. 51–54.

12. Дорошенко С. І. Основи культури і техніки усного мовлення. Харків : Основа, 2013. 106 с.

13. Жданова М. Мовна культура молоді. Сучасна молодь: проблема чи надія / ред. та упоряд. Л. Кудіна, Л. Яцюк. К., 2010. С. 95–100.

14. Зусін В. Я. Етика та етикет ділового спілкування : навч. посібн. Київ: ЦНЛ, 2005. 224 с.

15. Костик Л. Б. Культура наукової мови: курс лекцій. Чернівці: Зелена Буковина, 2011.

16. Левченко О. Науковий стиль : культура мовлення: навч. посібн. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2012. 204 с.

17. Мороз П. Культура мови – культура людини. Наука і суспільство. 2007. № 9–10. С. 35–39.

18. Петрович А., Ковтун М. Комунікативна культура викладача та проблеми у комунікації зі студентами у вищих навчальних закладах. Вісник Київського національного університету ім. Т.Шевченка. Київ, 2017. Вип. 1(1). С. 63–66.

19. Пілецький В. Практичні завдання з фонетики та фонології сучасної української літературної мови. Львів, 2001. С. 4–21.
20. Сащак Н. Культура мови та мовлення людини. Рідна школа. 2006. № 3. С. 43–46.
21. Семеног О. М. Культура наукової української мови : навч. посібн. / за ред. Л. І. Мацько. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2008. 252 с.
22. Семеног О. М. Культура наукової української мови і літератури : навч. посібн. Київ : Академія, 2010. 216 с.
23. Стилістика української мови. Короткий словник термінів / уклала Валентина Грещук. Івано-Франківськ : НАІР, 2023. 82 с.
24. Струганець Л. Мова. Культура. Взаєморозуміння : зб. наук. праць. Дрогобич, 2012. Вип. ІІ. С. 229–236.
25. Струганець Л. Мовнокомунікативна компетентність учителя-лідера : навч. посібн. Київ : ДП НВЦ "Пріоритети", 2016. 40 с.
26. Терещенко С. Як вчимось сьогодні, так живемо завтра (про мовну норму в освітній літературі). Культура слова. Київ : Інститут української мови Національної академії наук України, 2011. С. 180–185.
27. Філіпчук М. В. Культура мовлення в умовах білінгвізму: тези. Чернівці : Буковинський державний фінансово-економічний університет, 2012. 3 с.
28. Чмут Т., Чайка Г. Вербальні засоби спілкування та мовленнєвий етикет. Етика ділового спілкування. Київ, 2002. С. 107–117.
29. Шутак Л. Б. Культура професійного спілкування: контрольні вправи і тестові завдання : навч. посібн. Чернівці, 2012. 182 с.
Додаткові електронні ресурси
—

Викладач Грещук Валентина Василівна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови